

Nu doorpakken en bestaanszekerheid duurzaam regelen

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op woensdag 8 februari bespreekt u het armoede- en schuldenbeleid in de commissie. Als Landelijke Armoedecoalitie¹ zien we dat u serieus werk maakt van het bestrijden van de koopkracht- en energiecrisis. En op onderdelen met positieve gevolgen. We zijn blij dat er, zoals het Nibud heeft uitgerekend, ruimte komt voor mensen in de knel. Maar we zien ook dat grote groepen bewoners door het systeem langdurig in financiële bestaansonzekerheid worden gehouden. Dat was voor Corona al zo, dat maakt de situatie nu nog zorgelijker. Velen zakken door het ijs.

*Er zijn **structurele wijzigingen nodig** om bestaanszekerheid (een grondrecht) te realiseren. Zodat iedereen kan voorzien in zijn/haar levensonderhoud en mee kan doen aan de samenleving. Daarvoor is het nodig om bestaanszekerheid duurzaam te borgen, zodat mensen weten welke vaste in- en uitgaven ze elke maand hebben.*

In deze brief gaan we in op de volgende zaken:

- 1 Bestaanszekerheid écht regelen
- 2 Maak werken lonend
- 3 Pak het probleem integraal aan
- 4 Pak schulden verder aan

Tot maart van afgelopen jaar betaalde Hayat Afkyr (40) 150 euro per maand aan elektriciteit en gas. Bij de eindafrekening kreeg ze altijd een leuk bedrag terug. Het was een soort spaarpotje voor haar. Nu is de situatie van Afkyr, die de spierziekte SMA heeft, heel anders. Ze betaalt nu een termijnbedrag van 200 euro, maar de daadwerkelijke kosten liggen veel hoger, rond de 700 euro.

Eind maart van dit jaar ontvangt Afkyr de eindafrekening. Ze verwacht dan duizenden euro's bij te moeten betalen. Zij en veel andere mensen met een beperking dreigen door de gestegen energieprijzen in grote problemen te komen (<https://iederin.nl/artikel-oneworld-media-energiekosten/>).

1 **Borg bestaanszekerheid op duurzame wijze:**

- o Verhoog het minimumloon tot 14 euro per uur. Met een koppeling aan de uitkeringen. Dan hebben mensen daadwerkelijk een toereikend inkomen om van rond te komen en mee te kunnen doen. Dit voorkomt schulden en bespaart op lange termijn veel geld en leed. Het voorkomt bovendien onrechtvaardige (ongelijke?) verschillen tussen gemeenten.

¹ De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: ATD Vierde Wereld, Alliantie Vrijwillige Schuldhulpverlening, Burgerkracht De Pijler, CNV, FNV, Gemeente Utrecht, Horus, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SUN Nederland, Valente, Woonbond, Armoedecoalitie Utrecht. De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

- Maak de incidentele regelingen van oktober 2022 structureel zoals de ophoging van het kindgebonden budget en de verhoging van toeslagen.
- Bied mensen rust en zekerheid in de portemonnee en behoed hen voor onverwachte financiële tegenslagen bijvoorbeeld door niet meer met voorschotten op toeslagen te werken; regel toeslagen vooraf (zoals ook het Nibud bepleit) en laat het besteedbaar inkomen (het verschil tussen vaste lasten in relatie tot inkomsten, dat wat er aan het eind van een maand overblijft om van te leven) leidend zijn voor voorzieningen in plaats van alleen de inkomsten.
- Bied binnen de armoederegelingen en het bestaansminimum de mogelijkheid voor het instellen van een buffer, zodat mensen een tegenvaller kunnen opvangen zoals hogere energie- of zorgkosten, een kapotte koelkast, een goede winterjas.
- Bied een oplossing voor onvermijdbare energiekosten vanwege noodzakelijke zorg aan mensen met een chronische ziekte of beperking, door een duidelijke landelijke beleidsregel of aanwijzing voor gemeenten. De huidige mogelijkheden schieten ernstig tekort en leiden tot rechtsongelijkheid.
- Schaf de kostendelersnorm in zijn geheel af evenals de zoekperiode naar opleiding of werk van 4 weken voor jongeren in de Participatiewet.
- Verruim de bijzondere bijstand met middeninkomens, zoals ook de VNG bepleit². Dat voorkomt een nieuwe groep armen.
- Zorg dat relevante basis- en nutsvoorzieningen voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijven. Dan gaat het om boodschappen, huur, energie en zorg.
- Zorg voor betaalbare woonlasten.
 - We zijn blij dat verhuurders, rijk en gemeenten recent afspraken hebben gemaakt over het voorkomen van huisuitzettingen. De volgende stap is om te zorgen dat huren weer betaalbaar wordt. Maak hierover duurzame afspraken.
 - Maak daarnaast energiebesparing en verduurzaming van de woning voor iedereen mogelijk. Bied laagdrempelige toegang tot voorzieningen voor de energietransitie; en bepleit dat huishoudens in energiearmoede proactief worden benaderd.
 - Merk enkel glas aan als gebrek aan de woning, zodat het onder de onderhoudsplicht van de verhuurder valt om dit te vervangen.
- Garandeer bij verhuizing van inwoners met een Participatiewet uitkering dat de uitkering bij ongewijzigde omstandigheden naadloos overgepakt wordt door de nieuwe gemeente. Nu ontstaan er gaten in iemands inkomen, zonder dat het nodig is.

2 Zorg dat werken loont

Pas als mensen boven de 150% van het bestaansminimum verdienen vallen ze niet terug in inkomsten (zie ook de bijdrage van de heer Moerman bij de ronde tafel van de Kamercommissie over Rondkomen d.d. 25 januari jongstleden).

- Bouw daarom toeslagen en regelingen geleidelijk af en maak tot dat moment gebruik van glijdende schalen, zodat bestaanszekerheid geborgd is.
- Heb specifieke aandacht voor mensen met chronische ziekte en/of beperking. Een deel van hen heeft door een levenslange aandoening niet de mogelijkheid om meer dan het bestaansminimum te verdienen. Trek de vrijlating van het bijverdienen daarom gelijk aan de Wajong tot 30% van de inkomsten (in plaats van 15%) zodat mensen die niet volledig kunnen werken erop vooruit gaan.

² Zie schriftelijke bijdrage Nibud tbv Ronde Tafel Rondkomen 25 januari 2023

3 Pak het probleem integraal aan

Het aantal burgers dat het financieel niet redt wordt steeds groter, zij zien zich in toenemende mate geconfronteerd met urgente noden. Tegelijkertijd zien we dat de druk op professionals en vrijwilligers in het sociaal domein toeneemt. Het bestaansminimum is te laag (ondanks de verhoging van 10% van het Minimumloon). Daarom bereiken professionals in het sociaal domein de grens tot waar zij het verschil kunnen maken. Grote groepen mensen melden zich met complexe financiële vragen waarvoor zij geen oplossing hebben. Die vragen moeten steeds meer via vrijwillige inzet en vanuit private initiatieven worden opgepakt.

- Investeer daarom in een stevige sociale basis, door:
 - Voldoende capaciteit voor werkers in het sociaal domein, zodat zij de tijd en de ruimte hebben om hun werk goed te doen, aan te sluiten bij de leefwereld van de klant en maatwerk te bieden.
 - Het stimuleren en faciliteren van publiek-private samenwerking op het gebied van financiële noodhulp via noodhulpbureaus.
 - Een sterkere inzet van het informele circuit, maatjes en ervaringswerkers, financieel mogelijk te maken. Zij bereiken onder andere mensen die (nog) niet (meer) in beeld zijn bij de hulpverlening.
 - Voldoende juridische ondersteuners.

Op die manier ontstaat meer sluitende en laagdrempelige ondersteuning en wordt een deel van de structurele problemen afgevangen.

Daarnaast is het belangrijk om de verkokering en versnippering van beleid en geldstromen te doorbreken. Bundel de middelen uit diverse sectoren voor een structurele versterking van professionals en vrijwilligers in de wijken voor bewoners die (financieel) kwetsbaar zijn.

4 Verbeter de schuldenpraktijk

- Bied perspectief aan mensen in een problematische schuldensituatie door saneringstrajecten sneller te starten en daarmee het schuldentraject in te korten van 3 naar 1,5 jaar (zoals bijvoorbeeld de gemeente Utrecht doet).
- Zet in op preventie door sociaal incasseren: een incassopraktijk waarin klanten humaan worden behandeld en schulden niet oplopen vanwege de incassoprocedure(s). Zoals bijvoorbeeld in Rotterdam met het keurmerk Warm Incasseren voor opdrachtgevers van incasso. Door sociaal incasseren niet alleen bij hoge schulden in te zetten, maar ook preventief, kan een rechtsgang worden voorkomen en besparen we gezamenlijke maatschappelijke kosten.
- Bewindvoerders komen nu pas in beeld als de problemen te groot zijn. Wij pleiten voor een preventieve inzet van bewindvoerders, om instroom te voorkomen of om recidive tegen te gaan.

Tot slot

De Landelijke Armoedecoalitie is op zich goed te spreken over de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden. Die inzet is keihard nodig en geeft positieve verwachtingen op de korte termijn. Voor het realiseren van de doelstelling om het aantal mensen in armoede in 2030 met 50% te verminderen zijn echter structurele wijzigingen noodzakelijk. Daarom roepen wij op: 'Pak door en regel bestaanszekerheid duurzaam!'.

Met hartelijke groet,

Jan van Leijenhorst,
Voorzitter Landelijke Armoedecoalitie

De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

